

УДК 338.1

Шубала І.В.¹, Залевський П.М.²¹ доц. Луцького національного технічного університету² асп. 3 року навчання Луцького національного технічного університету

ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Обґрунтування економічних механізмів стимулювання сталого розвитку Західного регіону України є актуальним зважаючи на необхідність гармонізації економічного зростання та екологічної безпеки [1-2]. Цей регіон, маючи значний природно-ресурсний потенціал, потребує впровадження інструментів, що забезпечують його раціональне використання та мінімізацію негативних екстерналій. Обґрунтовані економічні механізми, такі як податкові преференції та фінансові стимули, сприятимуть залученню інвестицій у «зелені» технології та енергоефективні виробництва. Їхня розробка дозволить підвищити конкурентоспроможність регіональної економіки через перехід до ресурсоефективних та циркулярних моделей. Зрештою, чіткі економічні стимули забезпечать довгострокову соціальну згуртованість та покращення якості життя населення через зменшення екологічних ризиків.

Основними економічними механізмами стимулювання сталого розвитку Західного регіону України є інтегрована система фінансових, податкових та ринкових інструментів. По-перше, ключовим є запровадження пільгового кредитування та інвестиційних субсидій для проектів, що стосуються енергоефективності, відновлюваної енергетики та ресурсозберігаючих технологій. По-друге, необхідно застосувати податкові стимули, зокрема знижені ставки податку на прибуток або тимчасові податкові канікули для підприємств, які впроваджують екологічні стандарти та системи екологічного менеджменту (наприклад, ISO 14001). Третій механізм – це розробка та повноцінне впровадження системи екологічних платежів та зборів за забруднення, з обов'язковим спрямуванням отриманих коштів до регіональних екологічних фондів. Четверте, слід активно використовувати механізми державно-приватного партнерства (ДПП) для фінансування будівництва об'єктів стійкої інфраструктури, зокрема, сміттєпереробних комплексів та очисних споруд. П'ятим елементом є створення регіональної системи «зелених» публічних закупівель, що надає пріоритет товарам та послугам з мінімальним впливом на довкілля. Шостий механізм – це розвиток ринку «зелених» облігацій та інших інструментів соціально відповідального інвестування для фінансування довгострокових сталісних проектів. Сьоме, необхідно запровадити систему компенсаційних виплат або сертифікатів за збереження біорізноманіття та надання

екосистемних послуг, особливо у лісовому та сільськогосподарському секторах. Восьме, слід стимулювати впровадження розширеної відповідальності виробника (РВВ) як економічного важеля для мінімізації відходів та забезпечення рециклінгу.

Для «запуску» визначених економічних механізмів стимулювання сталого розвитку Західного регіону України необхідна низка інституційних та практичних заходів. Слід розробити Регіональний інвестиційний фонд сталого розвитку, що акумулюватиме кошти для цільового пільгового фінансування «зелених» проєктів. Необхідно внести зміни до регіональних податкових нормативів, які передбачають диференційоване зниження місцевих податків для підприємств, що інвестують у найкращі доступні технології (НДТ) у сфері екології. Важливо вдосконалити і методику розрахунку екологічного податку з підвищенням коефіцієнтів за понаднормативні викиди та із суворим контролем цільового використання екологічних фондів ОМС. Доцільно створити консультаційно-експертні центри при ОДА для підготовки та супроводу проєктів ДПП у сфері переробки відходів та розвитку відновлюваної енергетики. Це передбачає обов'язкове включення екологічних критеріїв та вимог щодо використання вторинної сировини у всі тендерні документації для публічних закупівель. Також необхідно створити регіональну платформу для торгівлі «зеленими» сертифікатами та квотами, що стимулюватиме зниження вуглецевого сліду місцевими підприємствами. Наступний захід включає розробку та імплементацію пілотних проєктів з фінансування екосистемних послуг, наприклад, через виплати власникам лісів за збереження водоохоронних функцій.

Отже, для реалізації викладених пропозицій важливо законодавчо закріпити зобов'язання для великих виробників щодо створення або фінансування інфраструктури збору та рециклінгу їхньої продукції. Необхідно забезпечити фінансову підтримку та інфраструктуру для розвитку регіональних бізнес-інкубаторів, що спеціалізуються на «зелених» стартапах. Надзвичайно важливим є впровадження системи «розумного обліку» комунальних послуг, що дозволить реалізувати диференційовані тарифи, які заохочують ощадливе споживання ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Борщевський В.В., Засадко В.В., Василиця О.Б. (2022). Західний регіон України в умовах сучасних викликів глобалізації: стратегічне планування розвитку в контексті наближення до ЄС. Регіональна економіка, 104 (2). С. 25-34.
2. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А. Хвесика. – К.: ДУ ІСПСР НАН України, 2014. 776 с.